

Fylkesmannen i Hedmark

Fylkesmannen informerer 2013

Et informasjonsblad til dyreeiere, rovviltkontakter
og kommunene i Hedmark

Nr. 1
- 17. årgang -

Kontakt med Fylkesmannen

Ønsker du å komme i kontakt med en av Fylkesmannens saksbehandlere for rovvilt-saker kan gjør du dette ved å ringe eller sende e-post i kontortiden som er mandag til fredag fra 08:00 til 15:00. Se tabell under med kontaktinformasjon.

Utenfor kontortiden, mandag til fredag fra kl. 08:00-15:00, har Fylkesmannen en vakttelefon hvor du treffer en saksbehandler. Det er gjort en justering av åpningstiden for denne telefonen i 2013. Telefonen er åpen i tidsrommet:

- mandag til fredag: 08:00-21:00
- lørdag og søndag: 10:00-20:00

Utenfor kontortiden, ta kontakt på Fylkesmannens vakttelefon – tlf 970 29 840

Det kan legges igjen beskjed på telefonsvarer eller send en tekstmelding. Vi vil da ta kontakt så snart vi har anledning.

Husk alltid å ta kontakt med Fylkesmannen i forkant av at søknad om felling eller akutte forebyggende tiltak sendes på e-post!

FYLKESMANNEN I HEDMARK

Saksbehandler	Telefon	E-post
Ståle Sørensen	62 55 11 70	fmhesso@fylkesmannen.no
Øyvind Gotehus	62 55 11 66	fmheogo@fylkesmannen.no
Rannveig Helgesen	62 55 11 75	fmherhe@fylkesmannen.no
Thomas Olstad	62 55 11 81	fmhetol@fylkesmannen.no
Håkon Berg Sundet	62 55 11 68	fmhehbs@fylkesmannen.no
Sentralbordet	62 55 10 00	fmhepost@fylkesmannen.no

VAKTTELEFONEN

970 29 840

Mandag til fredag: kl. 8:00-21:00
Lørdag og søndag: kl. 10:00-20:00

Forebyggende tiltak i 2012

Rovviltnemnda i Hedmark fikk i 2012 tildelt 14,5 millioner kroner til forebyggende- og konfliktdempende tiltak fra Direktoratet for naturforvaltning (DN). Det ble til sammen gitt 137 forskjellige tilskudd fordelt på 148 ulike søkere (enkelpersoner, beitelag, kommuner og foretak). Tabell 1 viser tiltakene og forbruket.

34 brukere mottok kr 2,62 millioner for å gjennomføre beiting på inngjerdet innmarksareal. Dette omfatter om lag 3 300 sau. Den tapsreducerende effekten var god,

og det ble registrert svært få skader på inngjerdet innmark.

Det ble gitt kr 4,7 millioner til tidlig sankning av sau og disse tiltakene omfatter litt i overkant av 24 600 sau.

Forebyggende tiltak mot rovviltskader i 2013

Hedmark har fått tildelt 13,5 millioner kr til forebyggende- og konfliktdempende tiltak for 2013. I tillegg er det gitt 1 million kr til kjøp av tjenester i forbindelse med rovviltproblematikk. Det er den regionale rovvilt-

Fylkesmannen informerer nr. 1/2013

Tabell 1: Forbruk av midler til forebyggende- og konfliktdempende tiltak i 2012 fordelt på ulike tiltakstyper.

Tidlig sankning	3 306 431
Forsinket slipp på beite	100 000
Flytting til annet beite	1 485 416
Gjeting/utvidet tilsyn	931 226
Gjeterhund/vokterhund	20 000
Rovviltavvisende gjerde	1 493 346
Beiting på inngjerdet areal	2 417 000
Beredskapsareal	62 500
Bruk av tekniske tiltak	794 750
Omstilling	-
Gjeting og utvidet tilsyn av rein	50 304
Fellingsvederlag/komp.hev.tiltak	1 533 827
Lokale FoU	630 000
Diverse	175 389
Konfliktdempende tiltak	296 043
Reiser og drift nemnda	149 518
SUM DISPONERTE MIDLER	13 445 750

nemnda som fatter vedtak om fordeling av den totale rammen. De vedtar også satser for hjemmebeite, tidlig sankning og gjerdning.

Tabell 2 viser en oversikt over nemndas vedtak om fordeling av midlene. Fylkesmannen behandler de enkelte søknadene ut fra disse føringene.

Iverksetting av akutte forebyggende tiltak mot rovviltskader på bufe

I områder der det oppstår store skader på bufe på grunn av fredet rovvilt vil Fylkesmannen vurdere tiltak for å forebygge faren for ytterligere skader. Det er i den forbindelse satt av midler til ekstraordinært tilsyn og til akutt tidlig sankning av sau. Dersom det er behov for midler til slike tiltak, må brukeren ta kontakt med Fylkesmannen. Vi vil da vurdere eventuell tildeling ut fra skadesituasjonen, og prioritere bruken av midler til forebyggende tiltak innenfor de fast-

Tabell 2: Budsjett for FKT-midler i 2013.

Ekstraordinært tilsyn	300 000
Akutt tidlig sankning	700 000
Fellingsvederlag	1 400 000
Forberedt tidlig sankning	2 800 000
Forsinket slipp på beite	0
Utvidet tilsyn i kombinasjon m/ tidligsankning	700 000
Hjemmebeite	3 400 000
Flytting av sau	1 750 000
Gjerdning	500 000
Gjerdeprosjektene i Trysil/Grue	800 000
Tekniske tiltak	500 000
Beredskapsarealer	0
Omstilling	75 000
Forebyggende tiltak i reindrifta	75 000
Konfliktdempende tiltak	200 000
Forskning, utvikling og evaluering	200 000
Kursing av hundemateriell	200 000
Diverse	100 000
SUM	13 700 000

satte budsjettammer. Fylkesmannen kan ikke i ettertid gi økonomisk støtte til forebyggende tiltak som er gjennomført.

Når det gjelder iverksetting av forebyggende tiltak i akutte skadesituasjoner, kan Fylkesmannens rovviltansvarlige kontaktes (se telefonnr. på side 2).

Status på rovviltbestander

På rovdata.no og rovviltportalen.no finner du de fire store rovdyrene brunbjørn, gaupe, jerv og ulv, samt kongeørn er inndelt etter temaene fakta om rovvilt, forvaltning, forskning og konflikter.

Brunbjørn

I fjor ble det samlet inn 1 395 DNA-prøver til bestandsovervåkingen av brunbjørn i Norge. Av disse kunne man individbestemme at 137 bjørner hadde vært i Norge i

2012. Registreringen viser til en nedgang på 14 brunbjørn sammenlignet med i 2011. I Hedmark ble det ut i fra 176 prøver påvist 37 brunbjørn i fjor. Dette er én mindre enn i 2011. Antallet binner som er påvist i fylket i 2012 er 12 stk, de tre foregående årene har antallet ligget stabilt på 10. Det er en høy gjenfangst på tidligere registrerte brunbjørner i Hedmark. Hele 29 av brunbjørnene er registrert i fylket en eller flere ganger tidligere. Dette høye tallet er en indikasjon på at tallene fra DNA-overvåkingen gjenspeiler brunbjørnbestanden i Hedmark godt.

Bestandsmålet for brunbjørn i Hedmark er på tre årlige ynglinger. Det er metodisk vanskelig å påvise og dokumentere bjørneynglinger siden man ikke kan spore de på snø i samme grad som for de tre andre roviltartene. Derfor har det blitt utviklet en modell som ut i fra bl.a. kunnskap om arealbruk, kjønnsfordeling, binneres alder ved første kull og dødelighet i bestanden, anslår hvor mange kull som teoretisk er født i Norge. Disse beregningene angir at det ble født 1,5 kull i Hedmark både i 2010 og 2011.

I fjor ble det felt tre hannbjørner under skadefelling og en hannbjørn under lisensfelling.

Gaupe

Gaupebestanden følges ved to overvåkningsmetoder. Det gjøres en beregning av minimum antall familiegrupper ut i fra observasjoner over hele landet. I tillegg følges et gitt antall sporlinjer rundt i fylket årlig og sporkryssingsfrekvensen gir et grunnlag for å si noe om bestanden.

Bestandsmålet for gaupe i Hedmark er 10 årlige ynglinger. Fra å ha ligget mellom ni og 11 årlige ynglinger har gaupebestanden i

Hedmark tatt et steg tilbake. Det ble påvist 6,5 familiegrupper i 2012. Prognosene for 2013 er 7,8 familiegrupper i Hedmark. Det ble felt fem gauper under siste vinters kvotejakt.

Jerv

Våren 2013 er det registrert seks ynglinger av jerv i Hedmark. DN har gjennomført uttak av to dyr i prioriterte beiteområder (ett i Engerdal og ett i Tolga).

Bestandsmålet for jerv i Hedmark er på fem årlige ynglinger. I årene 2010 til 2012 har det i gjennomsnitt blitt født 10,7 kull. Ut i fra dette er bestanden nå estimert til å være på 66 dyr. For å få bestanden nærmere bestandsmålet er det i 2011 og 2012 tatt ut et betydelig antall jerv.

Ulv

Den siste oppdateringen om ulvebestanden i Norge (pr 15.4.2013) viser at det var 42 til 46 ulver med helnorsk tilhold. I Hedmark er det påvist tre familiegrupper av ulv (Julussa, Slettås og Letjenna), bestandsmålet er dermed nådd. Ingen av hannene i de tre familiegruppene er påvist sist vinter, det er dokumentert at to av tispene har fått ny partner. I tillegg til de helnorske revirmarkerende parene er det påvist fem grenseflokker.

I 2012 ble det felt to ulver på skadefelling i Hedmark, og totalt felt seks på lisensfelling, i tillegg ble en ulv påkjørt. Hittil i 2013 er det en kjent avgang på tre ulver i Hedmark (to er felt på ekstraordinært uttak og en er felt i lisensfelling).

Kvotestilling for betinget skadefelling av brunbjørn, gaupe, jerv og ulv i 2013/2014

I følge rovviltforskriften er det de regionale rovviltmyndighetene som skal fatte vedtak om kvote for betinget skadefelling av brunbjørn, gaupe, jerv og ulv. Vilåret er at det nasjonale bestandsmålet for arten er oppnådd i regionen. Myndighet skal for ulv og brunbjørn baseres på dokumenterte data om siste års yngling. For gaupe og jerv baseres myndighet på gjennomsnittet av de tre siste års data om yngling.

Rovviltmyndigheten i Hedmark (region 5) fattet den 21.5.2013 en kvote for betinget skadefelling på fire jerver. I samråd med region 4 fattet de en kvote på fire ulver. Direktoratet for naturforvaltning fastsetter kvote når rovviltmyndigheten ikke har myndighet. Rovviltmyndigheten anbefalte den 21.5.2013 at DN fastsetter en kvote på fire brunbjørn og to gauper for betinget skadefelling i 2013 (den endelige kvoten forelå dermed ikke for disse to artene på skrivedato 22.5.2013).

Behandling av fellingssøknader

Etter 1. juni er det Fylkesmannen som behandler alle søknader om fellingstillatelse, så lenge det foreligger en kvote for skadefelling for den aktuelle arten. Ifølge forskrift om forvaltning av rovvilt skal bl.a. føringene i regional forvaltningsplan vektlegges ved vurdering av om det skal gis fellingstillatelse. Dessuten skal det særlig tas hensyn til:

- Områdets betydning som beitemark
- Skadenes omfang og utvikling
- Potensialet for framtidige skader
- Muligheten for å gjennomføre forebyggende tiltak.

Fellingstillatelse kan kun iverksettes hvis andre forebyggende tiltak mot skader er

vurdert og funnet mindre eller ikke egnet for å avgrense skaden. Fellingstiltak skal være rettet mot bestemte individer, og vedtak om felling skal være begrenset til et bestemt område, tidsrom og antall dyr. Fylkesmannen i Hedmark gir normalt en fellingstillatelse med virkningstid en uke ved første gangs iverksettelse.

Kommunale fellingslag

Det er kun de som er oppnevnt som deltakere på det kommunale fellingslaget som kan delta i fellingsforsøk. Det kreves at medlemmene—jegere som hundeførere—oppfyller kravene for å motta lisens. Alle deltakere skal kunne fremvise dokumentasjon på at de inngår i fellingslaget. Det gis godtgjøring til medlemmene av fellingslaget under pågående fellingsforsøk (kr 182,-/time og inntil kr 1 400,-/jeger og dag).

Rovbasen – en kilde til informasjon om beitedyr og rovvilt

Data om sau og rein som drepes, opplysninger om ynglinger og døde rovdyr etc. legges inn i en nasjonal database som kalles Rovbasen. Denne benyttes løpende av fylkesmennene, Statens naturoppsyn (SNO), Norsk Institutt for naturforskning (NINA) og andre som legger inn eller trenger opplysningene til sine gjøremål i forskning eller forvaltning.

Direktoratet har åpnet deler av denne databasen, og gjort den tilgjengelig for alle. DN mener at alle som ønsker det bør ha tilgang til oppdaterte data om rovvilt. På rovviltportalen finnes link til [rovbasen](#) hvor du kan følge utviklingen i skader som rovvilt gjør, og hvor det er felt rovvilt. Det er også mulig å få fram opplysninger om DNA-analyse av store rovdyr. Systemet er kartbasert.

Rovviltnemnda i Hedmark

Fra januar 2012 er det oppnevnt en ny rov-viltnemnd for region 5 (Hedmark). Blant oppgavene nemnda vil prioritere i 2013 er en gjennomgang av forvaltningsplanen for rovvilt i Hedmark. Nemnda består av følgende personer:

- Arnfinn Nergård, leder
- Reidar Åsgård, nestleder
- Tone Coucheron, medlem
- Berit Haveråen, medlem
- Jon Anders Mortensson, medlem
- Terje Hoffstad, varamedlem
- Kjell Arne Hanssen, varamedlem
- Maths Mortensson, varamedlem
- Torill Tjeldnes, varamedlem
- Mari Gjestvang, varamedlem

Hundemateriell

– utdanning av hundeevipasjer for bruk ved skadefellingsforsøk

Det har gjennom de senere årene vært økt fokus på effektivisering av skadefellingsforsøk på rovvilt. En arbeidsgruppe nedsatt av Miljøverndepartementet skulle gi råd om effektiviseringstiltak i Hedmark, og la fram sin rapport i mars 2010. Gjennom gruppas arbeid ble det påpekt hvor viktig det er å ha tilgang på godt hundemateriell, spesielt i forbindelse med fellingsforsøk på bjørn, og at dette kan være en avgjørende faktor for utfallet av skadefellingsforsøket.

Fylkesmannen iverksatte på bakgrunn av dette et trenings- og sertifiseringsprogram i regi av det svenske Scandinavian Working Dog Institute ([SWDI](#)).

Utdanningen av hundeevipasjer startet opp i 2012. De hundeevipasjene som viste seg best egnet til å kunne utføre de oppgavene oppdragsgiver etterspør, har fått mulighet til å følge videre trenings- og sertifise-

ringsopplegg. De to ekvipasjene som har vært med siden oppstart, er kommet godt i gang med sin utdanning. Fylkesmennene i Hedmark og Oppland følger samme utdanningsopplegg for hundeevipasjer, og i Oppland er det tre ekvipasjer som er under utdanning. Ekvipasjene kan brukes på tvers av kommune- og fylkesgrenser. Våren 2013 er det gjennomført testing av et utvalg nye hundeevipasjer fra Hedmark. Gruppen med hundeevipasjer er nå utvidet og styrket med ytterligere fire hundeførere. Noen av disse vil etter hvert bli spesialisert som løshund.

Meld fra om mulig rovviltsskade til SNO

I forbindelse med behandlingen av søknader om erstatning ser vi hvor viktig det er at alle funn av kadaver og kadaverrester (også ull og beinrester) meldes til rovviltkontakt.

Det er et vilkår for å få erstatning at alle funn er meldt til Statens naturoppsyn (SNO), og SNO v/ rovviltkontakt avgjør om kadaveret skal ses på eller ikke.

Erstatning for tap av husdyr på grunn av fredet rovvilt i 2012

I 2012 kom det inn 316 søknader om erstatning av sau som tapt til fredet rovvilt. Det ble søkt erstattet 7 597 sau. Dette er det laveste kravet siden 1995. Flest sau ble krevd erstattet i Ringsaker kommune (999 sau) (se tabell 3, side 8).

Dokumentasjonsgraden i 2012 var på 5,9 % av kravet. Dette er noe lavere enn de foregående årene. I Hedmark er det i år gjenfunnet 522 kadaver i løpet av beitesesongen hvor dødsårsak er ansett som dokumentert eller antatt. 449 av disse er vurdert som tatt av fredet rovvilt.

Det ble gitt erstatning for 5 027 sau, og det ble utbetalt kr 12 028 283,-. Dette var 4,4 millioner mindre enn i 2011.

Jerv ble antatt å stå for den største skaden i Hedmark i fjor. 26 % av de erstattede saue- ne ble erstattet som tatt av jerv. Ulv antas å stå bak 24 %, mens brunbjørn, gaupe og kongeørn antas å stå bak henholdsvis 21 %, 3 % og 2 %. For 24 % av sauen som er erstattet er det ikke klart hvilket fredet rovvilt som står bak skaden.

42 % av søkerne fikk dekket hele sitt erstatningskrav, etter fratrekk for normaltapet.

Dyrevelferd på beite

Mattilsynet er opptatt av at husdyr skal ha trygge forhold på utmarksbeite, uten vesentlig risiko for sykdom eller skader. Beiting anses som et dyrevelferdsmessig gode. Mattilsynet samarbeider tett med Fylkesmannen og rovviltforvaltningen for å forebygge skader forårsaket av fredet rovvilt som utgjør en betydelig dyrevelferdsrisiko i mange distrikter.

Varsle Mattilsynet

Når dyreeier eller beitelag oppdager fredet rovdyr som utgjør en potensiell skaderisiko i områder prioritert for beiting, eller skaden allerede har skjedd, ber vi om at dette varsles til Mattilsynets distriktskontor. Varsling er viktig for at Mattilsynet skal få oversikt over en skadesituasjon så tidlig som mulig og at vi kan bidra til å sette inn nødvendige forebyggende tiltak.

Mattilsynet kan vedta nedsanking eller samling av dyr

I spesielle tilfeller kan det også være aktuelt at Mattilsynet fatter vedtak om samling av dyr og nedsanking fra beite. Dyreeier kan

da være berettiget til en kompensasjon for å dekke ekstra fôrkostnader på hjemmebeite.

Overvåkning av skrapesjuke hos småfe

Mattilsynet minner om at det skal tas hjerneprøver av alle småfe eldre enn 18 måneder som kreperer på beite eller blir avlivet. Uttak av hjerneprøver er et ledd i helseovervåkingen og er viktig for å dokumentere og opprettholde en god helsestatus i saue- og geiteholdet. God helsestatus er avgjørende for å sikre at forbrukerne har tillit til mattryggheten i norske landbruksprodukter.

Mattilsynet tar ut hjerneprøver

Dersom dyreeier finner nylig drepte søyer, eller ved avliving av søyer som er blitt skadet, ber vi om at Mattilsynets distriktskontor varsles (jfr. varslingsplikten) slik at vi kan ta ut hjerneprøve. Prøvetaking og undersøkelse er uten kostnader for dyreeier.

For mer informasjon:

⇒ Se www.mattilsynet.no

Tabell 4: Kommunevis oversikt over antall sau krevd erstattet og faktisk erstattet i Hedmark i 2012 fordelt på art.

Kommune	Antall eiere	Krav			Erstattet														Sum			Beløp	
		Bjørn		Gaupe		Jerv		Kongeørn		Ulv		Fredet rov.											
		Sau	Lam	Sau	Lam	Sau	Lam	Sau	Lam	Sau	Lam	Sau	Lam	Sau	Lam	Sau	Lam	Sau	Lam				
Alvdal	25	91	651	2	0	0	2	27	247	0	27	0	5	22	76	51	357	kr	857 850				
Eidskog	3	27	40	0	0	0	2	3	0	0	0	0	2	0	0	2	5	kr	13 379				
Elverum	2	0	38	0	0	0	0	0	10	0	0	0	4	0	21	0	35	kr	64 501				
Engerdal	4	7	29	1	0	0	0	3	10	0	1	0	0	1	2	5	13	kr	43 737				
Folldal	34	143	677	0	0	0	1	43	294	0	17	3	20	47	46	93	378	kr	1 059 634				
Grue	3	10	25	4	0	0	3	0	6	0	0	0	0	1	5	5	14	kr	43 240				
Hamar	7	45	98	27	2	0	0	0	0	0	0	14	77	0	0	41	79	kr	304 303				
Kongsvinger	6	14	70	0	0	0	5	15	0	0	0	0	2	3	20	10	52	kr	128 883				
Løten	20	133	413	47	59	0	9	0	0	0	0	0	57	266	11	115	339	kr	1 052 979				
Nord-Odal	6	9	61	0	0	0	1	2	0	0	0	0	6	34	0	7	36	kr	92 933				
Os	29	56	437	3	0	0	2	2	9	163	0	7	0	27	93	39	265	kr	634 918				
Rendalen	14	154	191	94	47	1	1	1	14	0	1	19	23	12	21	127	107	kr	722 205				
Ringsaker	53	364	635	242	155	10	60	0	0	0	0	29	88	27	102	308	405	kr	1 935 175				
Stange	17	123	419	31	52	1	3	0	0	0	0	17	98	29	115	78	268	kr	798 618				
Stor-Elvdal	15	170	492	91	46	0	0	17	147	0	9	1	23	15	113	124	338	kr	1 125 142				
Sør-Odal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
Tolga	16	49	214	7	14	1	2	0	72	0	2	4	0	25	47	37	137	kr	399 855				
Trysil	3	1	20	0	0	0	0	0	0	0	8	0	0	0	3	0	11	kr	18 973				
Tynset	38	184	799	17	16	5	20	26	243	0	10	19	77	54	123	121	489	kr	1 388 418				
Våler	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	kr	1 458				
Åmot	9	138	278	54	33	0	0	0	0	0	3	34	89	20	78	108	203	kr	807 798				
Åsnes	5	75	216	0	0	0	10	0	0	0	0	45	124	14	31	59	165	kr	534 284				
Sum 2012	310	1793	5804	620	425	26	133	126	1206	0	85	250	947	308	901	1330	3697	kr	12 028 283				

Viktige opplysninger om erstatnings-søknaden

Siste frist for å søke om erstatning for rovviltskade er 1. november 2013. For sen innlevering uten at det er avtalt med Fylkesmannen på forhånd medfører at søknaden avvises. Husk at beitekart alltid skal legges ved søknaden. Husk også at alle felter i skjemaet må være utfyllt for at vi skal kunne behandle erstatningssaken! Ved manglende opplysninger, må vi kontakte søker for å innhente disse. Dette forsinker erstatningsoppgjøret. Ta derfor gjerne kontakt med oss dersom du er usikker på hvordan du skal fylle ut skjemaet. Søknadsskjema får du ved henvendelse til landbruksforvaltningen i kommunen eller se rovviltportalen.no.

Elektronisk søknad

Du kan søke om rovvilterstatning for sau via internett ved hjelp av Direktoratet for naturforvaltning sitt elektroniske søknadssenter. Link til søknadssenter finnes på rovviltportalen.

Det elektroniske søknadsskjemaet er enkelt å fylle ut, og følger samme oppbygging som papirversjonen. Spørsmål i forhold til utfylling av søknadsskjemaet kan rettes til Fylkesmannen. Hvis du senere ønsker å endre opplysninger gitt i en søknad du har sendt elektronisk, må dette skje skriftlig til Fylkesmannen i Hedmark.

Dersom mange søkere sender en elektronisk søknad, vil dette effektivisere saksbehandlingen vesentlig, og det vil kunne føre til en raskere utbetaling av erstatningen. Direktoratet har som mål at flest mulig av søkerne på sikt leverer sin søknad elektronisk. Det vil fortsatt være mulig å levere søknaden på papir, men en oppfordrer de

som har mulighet til det å levere elektronisk søknad.

NB!!

Selv om man søker elektronisk, må søkeren legge ved et beitekart med avgrensning av beiteområdet. Dette kan legges ved den elektroniske søknaden som et vedlegg, alt. så må det ettersendes pr e-post eller post. Benyttes siste metoder, må kartet merkes med navn og kommune (vi har ikke mulighet til å finne fram tidligere innsendte kart på grunn av stor arbeidsmengde under erstatningsoppgjøret).

Noen viktige datoer

- **15. januar:** Frist for søknad om forebyggende- og konfliktdempende midler
- **25. september:** Frist for rapportering av gjennomføringen av forebyggende tiltak.
- **1. november:** Frist for søknad om erstatning.

Søknads- og rapporteringsskjema til forebyggende- og konfliktdempende tiltak finner du på DN's [Elektroniske søknadssenter](http://Elektroniske.søknadssenter.no).

Her finner du også søknad om erstatning. Fylkesmannen oppfordrer alle til å søke om dette elektronisk.

**Informasjon fra
Statens naturoppsyn (SNO)**
v/Stein Arne Brendryen

SNO har ansvaret for dokumentasjon av skader på husdyr, tamrein, bikuber og jakt-hunder forvoldt av rovdyr, samt bestandsregistrering og kartlegging av rovdyrbestander.

Varsling/rapportering om skader og spor etter store rovdyr

Ifølge erstatningsreglene er det et vilkår for å gi erstatning at *"dyreeier har bidratt til at tap avdekkes så tidlig som mulig. Straks et taps- eller skadetilfelle oppdages, skal det gis melding til SNO v/rovviltkontakt (fylkesmannen eller den Miljøverndepartementet bestemmer for vurdering av årsak)"*. Det er derfor viktig at det blir varslet umiddelbart om skader på bufe til den rov-viltkontakten som har ansvaret for området.

Er ikke roviltkontakten å treffe, legg igjen beskjed på telefonsvarer eller send tekstmelding.

Hvis det ikke oppnås kontakt med roviltkontakt, så forsøk å ringe SNO-koordinator.

De fleste roviltkontaktene er i annen jobb, slik at det normalt vil ta tid før denne kommer til stedet.

Alle kadavre skal i utgangspunktet undersøkes, også om det har vært skade i området før i sesongen. Det er ingen økonomisk begrensning for hvor mange kadavre som kan ses på.

Meld fra om spor av bjørn på vårsnø til Rovviltkontakt

Funn av ekskrement fra jerv, ulv og brunbjørn for DNA-analyse er viktig for bestandsregistrering. Det er også spormeldinger og synsobservasjoner. Ta kontakt med roviltkontakt.

Skandobs.no

Del dine observasjoner av spor, sportegn og synsobservasjoner av store rovdyr i rapportsystemet www.skandobs.no

Rovbasen

Mange er med på bestandsregistrering i form av spormeldinger og DNA-innsamling. Det er en enkel mulighet for å finne svar på disse ved å gå inn i Rovbasen: www.naturoppsyn.no eller på www.rovdata.no sine sider. Her ligger alle rapporter.

Noen praktiske tips ved funn av Kadaver

- Meld snarest fra til roviltkontakten i området
- Ta et bilde av kadaveret
- Stedfest kadaveret på kart eller ved hjelp av GPS
- Dekk til kadaveret slik at åtselere ikke kommer til

Det er svært viktig med merking, eller GPS-posisjon, slik at det blir brukt minst mulig tid og ressurser for alle parter til å gjenfinne kadaveret.

For å finne kadaver er det en fordel å bruke hund. Se etter aktivitet av åtsel-fugl.

SNO takker for alle meldinger som kommer i løpet av året, dette er et viktig grunnlag for bestandsovervåkingen!

Viktig!! Ring til rovviltkontakten for ditt område – legg igjen beskjed hvis vedkommende ikke treffes med en gang.

Rovviltkontakter for dokumentasjon av rovviltskader beitesesongen 2013 og oppfølging av spormeldinger, - kontaktpersoner i SNO:

STATENS NATUROPPSYN – HEDMARK				
Navn	Tlf. mobil	Tlf. arb.	Tlf. privat	Hovedområde
Jon Horten	900 92 824			Tolga/Os
Ingebrigt Storli	977 06 936			Kvikne-Tynset vest for Glomma
Odd Brun	907 54 268		62 48 60 37	Tynset – øst for Glomma
Roger Voll	995 89 789			Folldal
Egil Rune Slåen	913 96 360			Folldal
Geir Skillebæk	950 85 347		62 48 79 96	Alvdal
Svein Erik Bjørke	97 041 796			Rendalen
Trond Øfstaas	951 20 310		62 46 11 63	Stor-Elvdal
Per Magne Opphus	91 714 053			Stor-Elvdal
Bjørnar Johnsen	970 63 383	62 45 91 77		Engerdal
Per Martin Lokholt	958 90 378		62 45 55 18	Trysil
Bjørn Tore Bækken	907 63 115		62 45 14 66	Trysil
Arve Skjærbæk	917 96 472		62 45 72 54	Trysil
Erling Ness	976 74 808		62 44 07 90	Åmot
Rune Bjørnstad	908 35 709		62 52 12 39	Midtfylket
Olaf Tørudbakken	950 31 065		62 36 67 19	Ringsaker
Stein Erik Bredvold	482 93 414		62 95 84 53	Sør-fylket
Willy Dambakken	901 13 696		62 97 66 35	Sør-fylket
Lars Gangås, fellingsleder	416 10 881			Sør-Norge
Erik Ola Helstad, felling	90 991 698			Sør-Norge
Eivind Faldet, rovviltmedarbeider	91 532 128	62 49 19 00		Hedmark
Stein Arne Brendryen SNO-koordinator:	482 59 027	62 49 19 00		Hedmark

Returadresse:

**Fylkesmannen i Hedmark
Postboks 4034
2306 Hamar**

Dette informasjonsbladet og andre
nyheter fra Hedmark finner du på internettadressen:
www.fylkesmannen.no/hedmark

Andre nyttige lenker:

www.fylkesmannen.no/rovvilt

www.rovviltportalen.no

www.rovdata.no

www.miljostatus.no

Alle foto © Håkon Berg Sundet